

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS :
belső magyarutca 408 szám alatt

Megjelen a lap hetenként négyszer u. m. Vasárnap, Kedden, Csütörtökön és Szombaton.
Ára évenként 3 ft o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért elsőször 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. o. é. minden hirdetés után 80 kr. bétét. Előfizetés a hirdetés kiadás-hivatallal hozatetik.

KIADÓ-HIVATAL :
Központosa, STEIN J. könyvkereskedése.

Szerkesztői nyilatkozat.

Miután nem lehettem szerencsés felsőbb helyen megyni, hogy ezen lapok felelős szerkesztése Ocsvai barátom kezére tétessék át, ki a szerkesztés gondjait annyi tapintattal kezelte; s miután a lap további fennállása ahoz van kötve, hogy azt azonnal közvetlen szerkesztésem alá vegyem, míg a felett annak idejében másként intézkedhettem; és miután a közvélemény részvéte által kellőleg fölkarolt „Kolozsvári Közlöny“ fennállása a mostani politikai fluctuációk közt még szükségesebb mint volt valaha; kötelességemnek érzem a „Közlöny“ szerkesztését közvetlenül folytatni, bízva mindazoknak közremunkálásában, kik ekkor annyi buzgalommal közremunkáltak, s remélve hazám közönségétől, hogy a lap támogatásában is tölem azon tapasztalt részvétet meg nem tagadja, mely a szerkesztés nehéz és fárasztó gondjai között, nekem az újabb küzdelemre ösztönt nyújt, annak meggondolása által: hogy a mely vállalat a haza jobbaitól támogatattik, annak fennállása szükséges a hazára nézve.

A közel ünnepi napok elteltével azonnal a szerkesztést átveendém, engedje a tisztelt közönség reménylenem, hogy együtt látandom azon érdemes írók és előfizetők névsorát, kik fél évtizeden át a „Kolozsvári Közlöny“ életét fentartották.

M. Vársárhely, 1861. dec. 21.

Dózsa Dániel.

Kolozsvár, dec. 27-kén 1861.

Bármerre fordítsuk szemünket a világpolitika terén, mindenütt oly jelenségekkel találkozunk, melyek igen nagy mértékben alkalmasok arra, hogy a bekeszerető honpolgár reményeit lehangeljék. A Suttorina- és Trentügy, az orosz, és keleti kérdés: mintha csak összebeszéltek volna a rendezők, hogy ennyi idegfeszítő drámának mind a legválságosabb jeleneteit összpontosítsák a karácsonyi ünnepekre, hogy meghíúsítsák az isten-ember születését hirdető anyagnak amaz örömhírét: „Békesség legyen földön embereknek.“

A Suttorinaügy nemcsak hogy áll még, nemcsak hogy a kabinetek asztalain forog; sőt csak most kezd megérkezni a mértékben kimutatni, s folyvást kétségtelenebb tanújeleket adni annak, hogy nem „elszigetelten“ áll, hanem szoros kapcsolatban a keleti kérdés megoldásával s egy déli szláv birodalom alapítása iránti ábrándos (?) tervekkel.

A bécsi „Presse“ szerint Gorcsakoff herceg, a bécsi orosz követ, Balabine ur által egy hivatalos jegyzéket kézbesítettett Rechberg grófnak, mely jegyzékben ki van fejtve, hogy az Ausztria és a fényes kapu közt a Klek és Suttorina közti területre vonatkozólag fennállott magán-szerződést az 1856-ki párisi békekötés megváltoztatta; s hogy ennél fogva „a párisi békeokmány aláíróinak dolga: meghatározni, hogy a sommás eljárás, mely által az osztrák kormány, minden előleges beleegyezés nélkül, önmagának szolgáltatott igazságot, mennyiben egyezik ama szerződés szellemével és betűjével, s mennyiben felel meg azon tekinteteknek, melyekkel Ausztria tartozik azon hatalmak irántában, melyek a szerződést vele együtt aláírták.“ E szerint tehát a „bevégett tény“ elfogadása vagy ellenmondásban áll a jegyzék végzásaival; vagy pedig — a minthogy egy diplomai okmányról nem is lehet egyebet feltenni — egy oly céllal feljegyzett praecedentia, hogy az orosz kormány, mikor szükségesnek és időszzerűnek találja, szint olyjoggal tekintet magát feloldozottnak a párisi béke alkalmatlan kötelekeiből.

Ezen orosz jegyzék átadásával egyidejűleg jelentették a lapok azt is, hogy a hercegovinai felkelők újból kísérleteket tesznek a suttorinai ütegek és árkokok helyreállítására; s közölték a montenegrói fejedelem s Vukalovics Luka felkelők vezérének a dalmatiai francia ügynök Hecquart urhoz intézett iratát, melyek elseje sürgős utasításként tartalmaz az iránt, hogy miután Ausztria beavatkozott, beavatkozzatik-e hasonló joggal Montenegró is; a másodikban pedig a következő szintoly merész,

mint alaptalan kifakadás áll, hogy miután az osztrákok 16,000 emberrel (bécsi lapok szerint alig volt 1600) és sok, sok ágyúval betörték a Suttorinába, s „ágyúikat és puskáikat kilőtték egy oly győzelemre, melyet minden más hadvezérnek szégyelnie kellett volna, az osztrák hadsereg hősiességének tanújelül, elvettek két ágyút“ s legalább 500,000 ftt áru kárt okoztak a lakosságnak.

Mig ezek a roskadozó török birodalom éjszaki-nyugati részén és odavonatkozólag ekép történnék, a főváros a legnagyobb izgatottság színhelye. December közepe tájáról szóló konstantinápolyi tudósítások szerint a pénzválság csaknem az örvöngésig fejlődött. A török lira 350 piasteren áll (Rendes időben 100). Minden raktár még a kényeres bódék is zárva. A nép csoportozni kezd. A szultán és a miniszterek nem mutatják magukat. Félnék, hogy a népdüh a pénztözsékről az összes keresztény lakosságra is kiterjed; s a felkelést kikerülhetlennek tartják, ha Fuad basa, a ki Jeruzsalembe utazott, idejében meg nem érkezik. Ha idesoroljuk még azon körülményt, mely szerint a francia befolyás alatt álló Garasanin szerb predstavnik- és külügyminiszteré lett kinevezetése Bécsben igen kellemetlen benyomást okozott: nem ok nélkül állítják a lapok, hogy a Törökbirodalom egy nagy válság előestéjén áll, s hogy e mozgalmak kívülről veszik az ösztönt és táplálékot; mi az összeütközést annál veszélyesebbé teszi.

A Trentügyben még mind nem érkezett válasz az angol ultimatumra s ekkép a háboru vagy béke kérdése még nem ért az eldöntés végpontjához. Annál nagyobb jelentőségű a francia politika- s a francia sajtónak ez ügybeni magatartása. Mig ugyanis angol lapok diadalörömmel hirdetik, hogy Thouvenel ur egy Uj-Yorkba küldött sürgönyben hivatalosan kijelentette, mikép Francia- és Angolország egyesülve fognak az amerikai ügyekben működni; s hogy Thouvenel sürgönye „tisztességes utat jelölt ki az amerikai kormánynak nagy bajoktól menekülésre;“ s mig a francziák császára a nagyszerű hadikészülődésből származható aggodalmak csillapítására elbocsátásokat rendel egy a száraz, mint tengeri hadseregtől: a francia sajtó egyrésze hivatozva Angliának a francia forradalom 25 évi tartama alatti, valamint 1815-től 1848-ig követett eljárására, egy mutatja fel e hatalmat, mint Franciaország egyedüli természetes ellenségét. S ha szinte nem is indítványozza nyitlan Anglia jelenlegi szorult helyzetének kizsákmányolását, azon roppant készületek által, melyeket Anglia négyszer akkora mértékben tesz, mint az egyesült államok hadi ereje igényelné, felhiva látja Franciaországot, minden semlegessége mellett is, hasonló mérvű fegyverkezésre. A sajtónak és a kormány cselekedéseinek ezen látszatos ellenmondásából méltán következtetik azon gyanakodó természetű publicisták, kik számtalan adatból tanulták meg, hogy III. Napoleon „nem oda út, a havá néz,“ mikép az egész egy arra számított manoeuvre, hogy Anglia syreni hangokkal belesodortassék egy oceánon tuli háboruba, hogy az európai ügyek, különösen pedig a neki annyira szíven fekvő keleti kérdés rendezésében annival kevesebb vizet zavarhasson.

A porosz miniszteri válságról indult hírek nem valósultak. S habár egyfelől a junkerpárt mesterkedései, másfelől azon hatás, melyek a választások eredményének szabadelvű és haladó szelembeni kiütése gyakorol a király hangulatára, igen nehezíti a király és miniszterium közötti viszonyt, ez utóbbi mindent elkövet, hogy a királyt az alkotmányos kormányzatnak s a nemzeti érdekeknek megnyerje. Ezen törekvésekre elég világot derít a kölni lapnak egy cikke, mely egy porosz miniszter szájában ilyen szavakat ad, „hogy a központi hatalomnak Poroszországnál kell maradnia, s hogy ezértál önként meg van oldva azon kérdés: Ausztriával-e vagy Ausztria nélkül?;“ s mely Németországra nézve egyetlen mentőútnak tartja, „ha Poroszország végre nem mint menyasszony, hanem mint vőlegény lép fel a német kérdésben.“

Garibaldinak egy újabb harcziás hangulatu irata

kering a lapokban; melyet az alsó calabriai tartományi tanácsához intézett. „A ti véretök, mond a caprerai remete, nem vesztette el az irányt, melyet atyáitok adtak neki. Ha a sors végzettéljes órája ütni fog, ismét fegyverben foglak titeket látni Olaszország ellenének rémületére. Ezen időpont talán már nincs messze. Készüljetelek elő lelkesen, mindnyájan a kik csak lehettek, ezen utolsó kísérletre; és mi győzni fogunk stb.“

Birodalmi-tanács.

Plener pénzügyminiszter ur beszédének a deficit mi-kénti fedezését tárgyzó része egész terjedelmében így hangzik:

„Szükségesnek tartom előre bocsátani, hogy én azon maximát, hogy az államdeficitet kizárólag örökös új adósságszínállással fedeztessenek, romlást hozónak s olyannak tartom, a mely az államháztartásban a rend behozatalt lehetetlenné teszi, a közbizalmat aláassa, mivel az ember ezáltal a saját erejében való bizakodást elhagyja, s ezáltal maga magát hagyja el (bravóznak). Takarékoság és a hol ez észszerű határt elérte, oly áldozatok hozása, a minő a tett — és nem csupán szóbeli hazafisághoz ilik, ezek azon szerek, melyek minket állam deficitü betegségeinktől kigyógyítanak. A gyógyulás, itt sem lesz rövid idő müve, de kötelességünk nem mulasztani időt, s a viszonyokhoz képest lehető haladásokat a javulásra megragadni.

A mi már az állampolgárok részéről hozandó áldozatokat illeti, mindenekelőtt egész határozottsággal ellene kell mondanom azon bizonyos theorianak, a mely az általános elszegényedésnek Ausztriába való elharapódzását akarja elhittetni velünk; sőt én képes vagyok kimondani azon meggyőződésemet, melyet az igazság minden barátja és ismerője bizonyosan oszt, hogy a két utóbbi évtizedben a termelés, a vagyonosság és a jöltel Ausztriában igen örvendtes lendületet nyert, és hogy ezúlszerű kivetés és igazságos felosztás mellett magasabb adózást megbirhatunk (a baloldalon meg a centrumba kiáltások: igen). Azonban itt sem hunyhatok szemet azon tekintetre, hogy itt is meg kell tartani a kellő mértéket, és különösen, hogy az 1862-re szóló deficit oly magasságra rugott, mely, ha azt egész összegében magasabb adózatok által kellene fedezni, az erők túlfeszítését és a czélba vett rendszabályok részbeni nemsikerülését fogna maga után vonni.

A mi összes deficitünk minősége, vagy inkább két főfejezetre osztása, melyek közül az egyiket (57,986,200 ftt) a bevételeknek a rendes kiadások általi túlhaladása, a másikat pedig (52,600,000 ftt) a rendkívüli viszonyokról szükséges gondoskodás okozta — maga mutatja meg az utat a fedezés módjára nézve. Mig a deficit első főrovatára, vagy legalább annak legnagyobb részére nézve a beszerzés a birodalom adóereje által látszik természetesenek: a másik főrovat fedezésére nézve, miután az különben is rendkívüli és mulékony viszonyokból eredt, a hitel igénybe vétele annyival természetesebbnek mutatkozik, minthogy a birodalom a rendkívüli viszonyokban alapuló veszélyeinek elhárítása a jövőnek is hasznára válik.

A mennyiben azonban a deficitnek hitel útján való fedezéséről van szó, itt azon megjegyzés fordul elő: „hogy új hitel-műtételek, új kölcsönök nagyobb summában felvétele nem igen mennek ott, a hol már fenálló kölcsönökből nevezetes tételek vannak megadatlanul.“ a melyeknek azonnali eladását más viszonyok parancsolják; mintán az állam a régi és új értékpapírok egy időben való piacra vittele által csak önmagának csinálna káros concurrentiát, s a pénzpiac elfogadási képessége iránt csakhamar ki fogna ábrándulni.

Ausztriában az 1859-ben Londonban kibocsátott 6 millió font sterlingnyi kölcsönből a legnagyobb rész még eladatlan. Ezen kölcsönből 3 millió font sterling a nemzeti banknál alzálogképpen van a 20 millió o. é. ftt tevő ezüst-adósságra. Az 1860-ban kiadott lotto-kölcsönből 123 millió még szinte eladatlan, s a nemzeti bank kezében van, az ez utóbbi által az 1849-diki április 29-diki kölcsönre 39 millió maradék-összeg erejéig adott előlegezések fedezéséül szolgál.

Előadásomnak azon részére jutottam, a hol a deficitnek a bank-kérdéssel való egybefüggését kell tárgyalnom, s az utóbbiról, valamint az avar összefüggő valuta-kérdésről, közléseket kell tennem. Örömmel ragadom meg az alkalmat, midőn a magas ház előtt azon legteljesebb biztosítást nyújthatom, hogy a kormány a valuta-viszonyok szabályozásának szükséges voltáról, s e czélra határozó lépések vételének elkerülhetetlen voltától át van hatva, egyszersmind szilárdul el van tökéve, az e czélra az állam által teendő erőfeszítésekben a legszélso határáig menni annak, a mit tenni, a mit teljesíteni lehetséges. Igazságos követelése az osztatlan közmeggyőződésnek, hogy az összes vagyoni világ értékei, a felvállalt kötelezettségek becsértéke, az állam részére teendő és ettől származó fizetések becsa újra szilárd és biztos kifejezésre találjon az osztrák értékben, és hogy ennek más államok pénzügyeinek sorába ismét egyenjogulag és egyenlőképp tiszteltetve kell belépnie. A valuta-kérdés Ausztriában nem érinti jobban az egyes ember jóllétét, mint az egész birodalom érdekeit és a bank-jegyek disagioja calamitásának, mely jelenleg a pénzügyi

Ezen késpénzbeli önkéntes adakozáson kívül, a h
romszéki elegendes közönségek erdejéből csere- és fenyő épít
fa, kifaragva, nemcsak ingyen adottok; hanem a katonásk
dott székely nép által K.-Vásárhelyre be is szállítottatt. Ha
sonlóan ingyen lón adva és beszállítva; kő, fűvény és má
nyers építőanyag; téglavetésre pedig K.-Vásárhely sz
szédjában eső Orozsfal mellett a hely és ezenkívül kiég
tésre fa és szalma, melyet az A) betű alatt tisztelettel ki
csatolt K.-Vásárhely városi jegyzőkönyvi kivonat, ámb
csak ezen város közönségére nézve igazol; de kellő es
ben ugyan ezt a többi háromszéki közönségek részéről
kisebb nagyobb mértékben, ha a jegyzőkönyvek azon id
ból megvannak, ki lehetne mutatni.

Mindennemű napszám és fuvaroztatás, köztudomás sz

rint a háromszéki székely nép által szinte ingyen hordoztatott; minörül általában részletesebb és minden pontra nézve kellő kimutatást azért nem terjeszthetünk fel, mivel minden számolatok s más e kérdésre vonatkozó irományok a 2-dik székely gyalog-ezred parancsnoksága által valának kezelve.

Azon hely, melyre a nevelőház építettett, részint K-Vásárhely közönsége, részint magánosok tulajdona volt. A városi rész, ugy nemely magánosok is, ingyen bocsátották át, s csak egy pár magán birtok-részletért kaptak az érdeklők, valószínűleg, a fenni összegből, bizonyos csekély kárpótlást; mely a B) betti alatt tisztelettel ide fogott valómasi jegyzőkönyv által is be van bizonyítva.

Igy vált lehetővé, hogy Ferencz császár ő felsége legkegyelmesebb engedélye folytán, a háromszéki székelység 1822-dik év őszén e nemzeti ház építését következtető — már két év óta bemeszelt felirással díszítve: „conjunctis viribus sicularum militiae adscriptorum et generosa fautorum munificentia” saját erején és költségén bevégezhette.

Midőn aztán a kész nemzeti épület hivatalosan kirendelt szakértők által megbecsültetett, annak értéke 100,000 rft-ra lőn téve, a mi a fennebbi segélyből valószínűleg nemcsak bőven kitelhetett, hanem gyaníthatólag a készpénzből annyivalinkább valaminek fenn is kelle maradni, mivel a mesteremberek nagyobb része is bizonyos meghatározott mérsékelt fizetés mellett, a székely katonaság közül volt kirendelve.

Hányzott még az épület célszerű kibutorozása és felszerelése; minek eszközzésére Ferencz császár ő felsége 1823 tavaszán — atyai gondoskodása bizonyítékául — saját magán-pénztárából 4,000 pengő forintot legkegyelmesebben utalványozni méltóztatott.

Hasonló czélből ajándékozott báró Szepessy erdélyi rom. kath. püspök ő nmlga az év májusában, midőn az épületet ünnepélyes vallásos szertartással bszentelte 500 pft. Ebből — a felszerelésen kívül — a nevelőház jeles könyvtárral, mér- és természetisni eszközökkel is ellátott; de közudomású tény az is, hogy a könyvtárt később több hazafias ajándékozások is gyarapították.

Ezen székely nemzeti katoná-nevelő-intézet ünnepélyes megnyitása nov. 4-kén 1823-ban történt, mely alkalommal léczfalvi ev. ref. lelkész Jancsó Áron tartott ünnepélyes beszédet.

Ezen megnyitó beszédben a fenn elősorolt önkéntes adakozások részletesen meg valának említve s különösen ki vannak emelve: Tuzson György, Fejes Sámuel és Simon Ádám székely gyalog katonák, kik hazafias buzgóságukért, egyen-egyen, arany-éremmel díszítettek fel.

Ezek szerint kétséget nem szenved, hogy a szó alatti nagyszerű épület, a székely nemzet tulajdona, s hogy e nemzet ezen áldozatot a nevelés szent ügyéért tette:

Eredetileg 100 székely fia katonai neveltetésére, kik az épületben laktak, ruháztattak és élemeztek, az állam-kincstárból évenként 4,000 pft volt utalványozva. Később ajándékozott 2 alapítványra erdélyi rom. kath. püspök Kovács Miklós ő nmlga 4,000, alszerónai főkörmányszéki fogalmazó Cseh Zsigmond egy alapítványra 2006 pft és Körösi Csoma Sándor egy alapítványra 100 db. cs. k. vert aranyat; mely magán alapítványi tőkéik, még pedig a 4000 pft a cs. k. katonai kormány által nem régebben a csik-somlyói fűtanodához; a két utóbbi pedig a s.-sz.-györgyi ref. gymnasiumhoz tétettek át. E szerint kincstári költségen és magán alapítványon 104 székely fia kapott nevelést, kikhez mindenben hasonlóan láttattak el az ugynevezett kosztosok — keresztszámban legalább 30 fia. A katoná-igazgató fő-s tanításra alkalmazott altiszteket s más mindennemű intézetben benn élt személyeket beszámítva, a nevelőházban lakott 157 egyén. A városból tanítani és tanulni bejártak számát pedig 443-ra bátran tehetni, minek összesített összege 600 egyénre megyen.

Az 1849-beli, nemzetünkre nézve végzeteljes év, a szó alatti virágzásban volt nevelő-intézetet is megbuktatta, mióta ama nagyszerű épület a katonai kincstár által 5—6 beteg katona elhelyezése tekintetéből a tulajdonos székely nemzet megbecsülhetetlen kárára korházának használtatik.

Ezen nagyszerű vesztését a székely nemzet mely fájdalommal, de azon boldogító reménnyel tűrte, hogy a kényesítő körülmények megszüntése után ama nevelésre szentelt tulajdona ismét tulajdonosi birtokába fog adni. Mivel azonban kedvezőtlen helyzetében egyetemes folyamodásra alkalma nem nyílt, 1856 és 1857-ben csak a k.-vásárhelyi járásba tartozott 33 község előjárói könyörögtek elébb erdélyi kormányzó Schwarzenberg Károly ő hercegségénél, később pedig ő cs. k. apost. Felségénél, miszerint a változott körülmények után azon nemzeti nevelőházat a székely nemzet részére ipartanodának legkegyelmesebben vissza adni méltóztatassék. A nagy-szebeni cs. k. helytartóságtól nyert ebbeli válasz mindkét alkalommal elutasító vala, melyekben érvül felhozott: hogy a katonai kincstárnak azért van joga a szó alatti nevelőházhoz, mivel a 2-dik székely ezredbeli katonaságnak mind a felépítés és fentartás körüli tényezetei, tartozó munkatéli beszámításában történt, és hogy a határszéli ezredék pénztár-alapjából, valamint a felépítéshez, ugy a fentartásra is tetemes összegek fordítottak volna, és hogy a katonai kincstár ezen épület felállítására óta annak folytonosan háborítlan birtokában volt s korlátlan rendelkezési joggal bírta.

Ha az előzményben felhozott dönthetlen adatok, mind ezekre nézve az ellenkezőről nem bizonyítának, megkísértenők a két válasz minden tételére nézve felelni, de ismétlés által a felséges királyi főkörmányszéknek csak terhére lehetnénk. Azonban mégis meg kell említenünk, hogy miután az 1834-beli k.-vásárhelyi tüzvészkor a szó alatti nevelőháznak is fedélzete légezt, azt a kincstár maga állította helyre.

Előzve már ama megbecsülhetetlen erkölcsi kárt, mely a nevelőháznak 13 éven át eredeti rendeltetésétől elvonása által a nemzetre háromlott; előzve azon állítását több élő szemtanúnak, miszerint a fedél leégését csupán az intézet katonai igazgatósága hanyagságának tulajdoníthatni; mégis áll az: hogy ha ezen nemzeti ház alapítója 13 éven át csak 6-tos kamatot hozhat vala, már ugy is legalább 30,000 osztrák értékű ftt kerülend a nemzet javára, s ez által a

kincstár minden lehető követelésének már is annival többségében elég van téve, mivel máshol az ily épületek felállítását a kincstár saját maga költségén hordozta, s e szerint a székely nemzet áldozatkészséggel nem csak a kincstárnak, hanem a közös államnak is használt.

Azon válaszbéli tételre, hogy a székely katonaságnak minden a felépítés és fentartás körüli tényezetei, tartozó munkatéli beszámításban (Arbeits-Schuldigkeits-Abstattung) történt volna, észrevételeinket következőkben összevontossítjuk. Jóllehet a székely katonaság felállítására a hazai törvényekkel merőben ellenkezett; még sem hallottunk itt soha ezen munkatéli tartozásról. A törzsközség székely bár katonakodásra kényszerítve, nem bírt sem fiscalitást, sem urbériséget; ő személy és vagyonára nézve jogilag nemes volt, s ezért katonakodása alatt is csak személyére nézve állott katonai hatóság alatt, midőn vagyonára nézve, mint a nemes nemes, polgári törvényhatóság alá tartozott.

Midőn tehát az idézett válaszból a kincstár részéről a munka-tartozási érv hozott fel: a nagyméltóságu helytartóság az ugynevezett felső határszél a székelyekkel összetévesztette, vagy pedig ezen állítás más egyéb tévedésből származhatott.

Kétséget nem szenved ezek szerint, hogy K.-Vásárhelyen lévő székely nemzeti nevelő ház, a nevelési ügy előmozdítására alapított és szenteltetett fel, és hogy azon ház nem másé, hanem a székely nemzet elvitáztatlan tulajdona, a mit a katonai kincstár is, miután minden erre vonatkozó irományok és számadások, ugy az alapítványról készült jegyzőkönyvek is birtokában van, s miután a Kovács Miklós, Cseh Zsigmond és Csoma Sándor-féle hasontermészetű alapítványi tőkéket már ugy is a nemzetnek vissza adta s így ebbéli jogát a nemzetnek elismerte, éppen oly világosan tudhat. Háromszék távol nagy kereskedő-városoktól és vasutaktól, hajókázható folyók és csatornák nélküli, gyárokat és önálló kereskedést nélkülözve, melyek mind megannyi élelmi hatalmas források, gazdaságot és jólétet árasztanak; csupán a földművelésre és némely kézműre van szorulva, hogy folytonosan szegénységgel küzdve, pangó létét a tehetől nyomva tovább burcolja, midőn szerencsésebb vidékek a hazán kívül kevesebb szorgalom után, a jólét özőnében uszhatnak, mert nemcsak a kereskedés fennebbi előnyeivel, hanem jól szervezett ipartanodákkal s más több oly intézetekkel bírnak, melyek nekik mint kútforrásai a szellemi művelődésnek és anyagi jólétnek, önként kínálkoznak.

A háromszéki székely nép ily kedvezőtlen helyzetében mélyen érzi nélkülözését az okzerű földművelés és mester-ség folytatásához kellő tudományos képzettségnek, s azért buzgó óhaját, hogy kézdi-vásárhelyi nemzeti nevelőházban egy jól felszerelt ipartanodát állíthasson fel; remélvén, hogy ez által a mivelte külföld példáján okulva, a földművelésnek és mesterség előhaladásának hatalmas lendületet adhat s így szellemileg és vagyoniilag is gyarapodva, állam polgári kötelességeinek is jobban megfelelt. Egy ily ipartanoda azon nemzeti épületben annival könnyebben létesíthető, mivel a bizottmány dec. 11-ki ülésében a volt cs. kir. járás-bívalatok által papirokban hátrahagyott 2,400 o. é. forint büntetés-pénzt ezen alaphoz utalványozott s mivel nemcsak különösen K.-Vásárhely, hanem Háromszék más helységei sem vonnak meg e czélből a segélyezést.

Ily körülmények között mely alázattal kérjük a felséges királyi kormányzóságot, méltóztatassék hathatós közbelépése által kieszközölni, hogy a többször említett kézdi-vásárhelyi székely nemzeti nevelő ház, a tulajdonos székely nemzet rendelkezése alá annival inkább és bővé-hamarább visszabocsátassék, mivel a kincstárnak magának is feletle káros ezen nagyszerű épület eltartóztatása egyfelől állam-gazdasági tekintetből, másrészt pedig azon minden oldalú erkölcsi hátrányért, mely ebből hová-tovább mind nagyobb mértékben származik.

A k.-vásárhelyi volt gyalog-ezredesi lak eredetileg kézdi székéháza volt, a mint a szóbeli hagyomány mondja, s ámbár 1862. óta az államkincstár azon nevezetes javításokat vitétt véghez, mégis ha fontolóra vesszük, hogy azóta épület és telek a kincstár által ingyen biratik, hogy a katonakodott székelység az új építkezések körül oly jutányos fizetés mellett dolgozott, tökéletesen méltányosnak esmerjük fel, ha azon épület a sürgető szükség tekintetéből, a szék tulajdonába újból vissza bocsátatnák. Kérjük is tisztelettel a felséges királyi főkörmányszéket, méltóztatassék hathatós közbelépése által ebbéli folyamodásunknak sikert eszközölni. Ezen volt ezredesi lakot annival inkább nélkülözheti a kincstár, mivel K.-Vásárhelyen még 5 nagy terjedelmű kincstári épület maradt a katonaság rendelkezése alatt. (Következik a bérekesztés.) Nemes Háromszék közönsége.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A szász-nemzeti gyűlés, miután folyó hó 21 ki ülésében a tanácskozáskor folyamáról gyorsírói közlések a magán vállalkozásnak bagyátván fen, a jegyzőkönyvek előleges átvizsgálására Schwarz, Herbert és Schmidt Henrik urak személyében bizottságot nevezett ki, s némely gazdasági tárgyakat ellátott, elnapolta magát, míg a betes bizottság készen leend munkálataival.

— Háromszékéről írják nekünk, hogy biztos knforrásból merített hír szerint, Három- és Miklósvárszék főkirálybírája mlgos gr. Kálnoky Dénes ur, ezen annyi tapintattal kezelt hivataláról lemondott, tulajdonképpen lemondásáról jelentését illető helyre beadt a hó 15-kén.

— A „N. Naehr.” írja, hogy midőn egy pár hét előtt a tót küldöttség oly sokat beszélgetett magáról, feltűnt, hogy egy tagja sem fordult meg az ő ügyeikre nézve is illetékes központi hivatalnál az udvari kancelláriánál. Most miután megtudta Moyses püspök ur, hogy feliratuk a császári kabinetből a magyar udvari kancellárhoz jutott, megváltozott a dolog. E hó 9-kén a püspök ur látogatást tett a m. kir. udvari kancellárnál; 20-dikán pedig a Pestről Bécsbe ment Danielik püspökkel több óráig volt egyes udv. kancelláriai tanácskozáskor.

— Bécsi lapok szerint az Eszterházy-sorsjegyek leg-

utóbbi húzásakor a főnyertes egy kolozsvári kereskedő lett volna.

— Pestvárosában is kiűtött a marhavész. A városbeli szarvasmarhák létszáma 3564 darabra megy.

— Németh Albert volt hevesmegyei képviselő is fogva van a Károly-kaszárnyában.

— Tóth Kálmán a haditörvényszéknek ellene hozott s egy havi fogságra szóló ítéletét felebbezte.

— Alkancellárra a m. kir. udv. kancelláriánál Károlyi László helytartótanácsi alelnök ő exca neveztetett ki.

— A „Sürgöny” bécsi levelezője írja, hogy b. Bánfi Albert Kraszná- és b. Wesselényi Ferencz Középszolnokmegyei főispánok megyeik vezérletétől felmentettek; s Középszolnokba Viski (talán György?) ur neveztetett ki főispáni helyettesé.

— Ugyanazon levelező szerint ő Felsége mindazoknak, kik a háziadók behajtásában ellenszegtülés miatt perbe fogattak, vagy elítéltek, pereik abbanhagyását, illetőleg szabadon bocsátásukat méltóztatott parancsolni.

— Bécsi lapokban olvassuk, hogy dr. Hein továbbra is alsóházi elnök és troppani polgármester, az igazságügy-miniszteri állomás pedig egyelőre betöltetlen maradna.

— Majláth György volt tárnok ő exca huzamosb időt szándékszik külföldön töltetni. Hír szerint három évre váltott utlevélet. Némely lapok csak három hónapot írnak s ez talán hibetöbbs is.

— A „Sürgöny”-ben következő kimutatását olvassuk a m. kir. egyetem tanuló jelenlegi létszámának: hittanuló 70, jogtanuló 810, orvostanuló 315, szébsz 168, szülész 54, bölcsészettanuló 31, gyógyszerész 95. Összesen 1543. Ezek közül vallásukra nézve rom. kath. 888; gör. egy. 21; gör. n. e. 80; ágost. hitv. 157; helv. hitv. 217; unitárius 6; mózes hitű 234, születésükre nézve magyarországi 1410; erdélyi 66; horvát-tóthoni 26; határörvidéki 7; összesen a magyar szent korona tartományából 1509; a monarchia más tartományából 29; más államokból 5.

— A „W. Ztg.” közli, hogy a had-, pénz- és állam-minisztérium, ugy a m. kir., az erdélyi és horvát-szlávon udv. kancellária közös határozatuknál fogva a katonai szolgálattól váltásdíjt 1862-re 1200 a. é. forintban állapították meg.

— Szatmártól uj éven kezdve „Tárogató” című vegyes tartalmu lap fog megindulni Bőrkei Imre, mint kiadó s felelős szerkesztő. A brai Károly lapvezér és Zsom-bori Gedő főmunkatárs közreműködése alatt. Megjelenik hetenkint kétszer. Előfizetési ára egész évre 7 ft, félévre 4, évnegyedre 2 ft a. é.

POLITIKAI HIREK.

Az osztrák költségvetés előterjesztéséről az angol lapok közül a „Herald”, „Morning Post” és „Times” nyilatkoztak. A „Herald” mint mindig most is csupa rózsaszínből látja Ausztria „fiatal szabadságát”; Palmston lord lapja azonban csak növekedett bizalmatlansággal nyilatkozik az állapotok tathatósága felől. A „Times” is sötét színekkel rajzolja a pénzügyeket, végül pedig újabb tanácsolja Ausztriának, hogy adja el Velenczét, s béküljön ki Magyarországgal, akkor aztán nem lesz többé deficit.

— Klappa tábornok jelenleg Londonban van.

— Olvasóink ismerik már Gortsakoff herczegnek Balabine orosz követ által gróf Rechbergnek átküldött jegyzékét a suttorinai ügyben, melyet közlelebből a petersburgi hivatalos lap után közlénk; ugy szintén azon körülményt is, hogy a herczegovinai fölkelők az osztrákok által lerombolt útegeket újból fel akarják állítani. A bécsi „Presse” most két levelet említ, melyből — ugymond — kitétnik, mikép fogják fel és ítélik meg a suttorinai ügyet Cetinijében és Cattaróban, Hequard francia konzul iró-dájában. Az első levél, melyet a montenegrói fejedelem az osztrák csapatok bevonulása előtt Hequard urhoz írt, következőleg hangzik: „Konzul ur! Hallom, hogy az osztrák csapatok készülnek Suttorinába bevonulni, vagy már be is vonultak. Dr. Percerai urat küldöm utasítás végett: vajjon, miután Ausztria beavatkozott, Montenegro hasonlólag beavatkozhat-e? Kedves lesz előttem, ha azonnal választ nyervek. Kelt Cetinijében, dec. 1. 1861. Aláírva: Miklós.”

— A másik levelet a suttorinai útegek elpusztítása után Vukalovich Lukács írta ugyancsak Hequardhoz. Ezen levélben érzékenyen panaszkodik azon nép szerencsétlenségére felett, melynek élén ő áll, s a mely nép a Hequard ur által képviselt, nemes szívű francia néphez fordul, a szabadság előharczosától támogatást esedeklendő.

— A „Presse” egy másik dalmát levelezője írja: A cattarói francia és orosz konzul vetélkednek Montenegro kegyének megnyerésért. Az utóbbi egy francia orvos, dr. Panerazi által van képviselve, ki Cattaro és Cetinje közt mindig uton van, s egyre küldi utasításait és jó tanácsait. Az orosz konzul gyakran küld pénzt s többet időz Cetinijében. A mult héten személyesen adott a herczegnek 40,000 ftt aranyban. Raguzában egymást váltják fel a francziák. Bizonyos Rajat ur, ki testőrhadnagynak adja ki magát, de kora és ismeretei mást sejtetnek, vizsgálat alá vette a partokat, érdeklővel viseltetik Mostar iránt, s Cetinijébe is el akar menni.

— Berlinből 19-kén kelt sürgöny jelenti: Oroszország utólagos tiltakozása az osztrák csapatoknak Suttorinába történő bevonulása ellen, csakugyan valának bizonyult be. Több kormány tudomásul vette. Franciaország részvétét az orosz tiltakozásban kétségbe vonják.

— Cattarói tudósítások szerint Antivari és Spizza jelentékeny csapatok által biztosítottat a montenegróiak támadása ellen, kik egyébiránt visszavonultak.

— A herczegovinai dolgok állásában az utolsó (dec. 2.) Piva melletti ütközet óta, mely felette vérengző vala, semmi változás se adta elő magát. Részletes adatok ez ütközetről hiányoznak. Annyi azonban tény, hogy a fölkelőkkel egyesült montenegróiak visszavonultak s azóta nem is mutatkoztak. Dervish para állása Pivanál e szerint tökéletesen biztosítottnak látszik, mert az elűzésére tett ottani kísérletek megbúsultak. Ezen kívül egész téle minden megkívántatással el van látva.

— Mig a „Triester Ztg.“ is, mely mindig szépitgette a napolyi rablók dolgait, azt írja most, hogy a napolyi tartományokból mindentűn a rablások teljes elnyomását jelentik.

Ujabbak. Windsorból távirják dec. 23-ról: A herczegfőj temetése mély benyomást okozott. Palmerston lord és a cambridgei herczeg nem voltak jelen. A walesi herczeg a gyászszertartás alatt nagy lelki erőt tanúsított. Arthur herczeg sirt. A porosz herczeg igen el volt érzékenyülve. Az egész városban a legmélyebb gyász uralkodik. A temetési ünnepély után Koburg herczeg a királyné látogatására ment Osborneba. A királyné egészséges.

— London dec. 24. Thouvenelnek a Trent-ügybeni sürgönyére minden lap nagy fontosságot helyez. A „Daily News“ írja: Thouvenel sürgönye Anglia követelésének egy oly tekintélyt kölcsönöz, mely eddig hiányzott, valameddig azok csak Angolhon jogtudorainak véleményeire voltak alapítva. Ezek a békebírói nyilatkozat iránt kedvezőleg hangolva, elégtétellel üdvözlendik egy szomszéd vetélytárs hatalom bizonyítványát arról hogy Angliának igaza van; s Thouvenel sürgönyében egy hatalmas segédeszközt fognak látni a béke fentartására. E sürgönyt Angolhonban barátság jeléül veendő. A „Times“ szerint Thouvenel sürgönye tisztességes utat jelez ki a washingtoni kormánynak, melyen egy nagy bajtól menekülhet. E sürgöny következtében a consolk 91 és 91 1/2 %-al indultak.

— Egy új-yorki, dec. 12-ről kelt tudósítás szerint a congressus elé terjesztett okmányokból kiderül, hogy a washingtoni angol és francia követek ez évi jun. 15-én meglátogatták Seward urat stadtatták vele, hogy kormányaiktól meg vannak bízva, egy sürgönyt olvasni fel előtte. Seward ur azt felelte, hogy a jelen sajtósági körülmények közt nem engedheti meg egy sürgöny hivatalos felolvasását, míg tartalmát és czélját nem tudja. Erre a követek átnyújtották sürgönyeiket áttekintés végett. Seward ur, miután meggyőződött, hogy a sürgönyök az északi és déli államokat két külön hadakozó hatalomnak ismerik el s így azon nézpontból indulnak ki, hogy az egyesült államok nem egyetlen souverain államot képeznek, kijelentette hogy a sürgönyöknek az egyesült államok kormányávali közlését nem engedheti meg.

Turin, dec. 21. A követkamarának ma este tartott rendkívüli ülésében a költségvetés 202 szavazattal 39 ellen ideiglenesen jóváhagyatott. Bastoggi pénzügyi előterjesztése igen jó benyomást tett.

— Turin, dec. 24. Ponza di San Martino a belügyi tárczát határozottan visszautasította.

— Lissabon, dec. 23. A király testvére a bejai herczeg infans veszélyesen beteg typhusban. Dom Augusto infans javuló félben van.

— Verona, dec. 24. A „Giorn. di Ver.“ je-

lenti: A máltai angol törvényszék Dini lovag piemonti fregate-kapitányt három havi, a szintén részének ítélt hajóhadnagyot két havi nehéz fogságra ítélte a „Portofiglio Maltese“ szerkesztője ellen intézett merényletért.

Szombaton f. hó 28-án a színházban rendkívüli előadásnak nézünk elébe. Adatni fog a „Markotányosnő és postakocsis“ — vígballat, melyben a most körünkbe érkezett LAUNER KATALIN a bécsi udvari opera színház első táncosnője, CARRON a párisi imperial színház első táncosa, NEUMÜLLER MARI a bécs újvárosi és ALBERTI a hamburgi színház mint vendégek lépnek fel. A bécsben megjelenő „Theater Chronik“ a többi közt ezeket írja Launer Katalinról. „Launer K. a hasonlevő híres zenészszerző leánya a leguevezetes táncmesterektől nyerte a táncztanítást s aztán a karinthiai kapu melletti színházhoz szerződött, még pedig oly korszakban, midőn az említett intézetnél Golinelli s több oly derék Choreographok voltak, kik azon ügyeztek hogy a tánczművészetnek nemesb irányt adjanak s annak kinövésit kiirtsák. Launer Kati ezen derék balletmestereknek köszönheti hogy jelenleg Európában őt egy táncosnő sem mulja föl s csak egyes igen kevés vetélytársnője lehet. 1858-ik évben párisban 46 zsúfolt házat eszközölt, s legnagyobb kitüntetésekben részesült. Jelenleg: Jassy, Odessa, Bukarest és Konstantinápolyba utazik s átutaztában sikerült őt igazgatóknak társaival együtt néhány balletelőadásra megnyerhetni.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

(416)
2162 1861.

Hirdetmény.

A Kolozsvár-városi törvényszék mint esőbíróság által ezennel közhírré tétetik, miszerint helybeli szürszabó Keresztes Daniel minden akárhol található ingó és ingatlan javaira a csőd megnyitástól; s perügyletül ügyvéd Tamásy Sándor, tömeggondnokul pedig Ákoncz János urak ideiglenesen választásig kinevezettek.

Ennélfogva mindazok, kik a csőd alá került vagyonhoz bármintemű igényt tartanak vagy őket illethetnek, ezennel felhívattak, hogy ebbeli igényeiket rendszeres írásban legfelyebb jövő 1862-ik évi február 10-ig ezen törvényszéknél jelenték be. Ellenkezesben az őket illethető tulajdoni, elsőbbségi, vagy zálogjogra nem tekintve a csődtömeghez minden igényeiket elvesztendik. Egyszersmind a csőd hitelezők felszólíttak, hogy az ideiglenes perügylet és tömeg gondnok megerősítése, vagy másoknak váiasztása végett 1862-ik évi február 20-án délután 3 órakor ezen Törvényszéknél annyival bizonyosabban jelenjenek meg, mivel meg nem jelenés esetén ezeknek kinevezése a csődi rendtartás szerint az ők veszélyekre hivatalból fog elintéztetni. Végül mindazon hitelezők, kik ellen a köz-adós a vagyon átengedős kedvezményt igénybe vették, e részbeni nyilatkozattal végett 1862-ik évi február 14-én délután 3 órára azon hozzáadással hivattak meg, azon hitelezők, hogy kik azokat nekik önként meg nem engedik, a közadós ellen indított büntető bírósági vizsgálat után fog határozat hozatni.

A Kolozsvár-városi törvényszéktől, december 17-én 1861.
Gothárd József, főjegyző.

(410)

Hirdetmény.

A kolozsvári t. Tanácsnak idei 1421 sz. alatti végzése folytán felszólíttak mindazok, kiknek a néhai Veszprémi László hagyatéka ellen bár mi czímen is követelések lenne, hogy követeléseiket idei december 31-ik napjáig alólírtul annyival bizonyosabban bejelentsek: minthogy az irt nap után teendő bejelentések többé tekintetbe nem fognak vétetni.

Kolozsvárt, dec. 15-én 1861,

Nagy Imre v. tanácsos.

NEM HIVATALOS.

Figyelmeztetés.

Ezennel figyelmeztetem a t. cz. minden rangu közönséget, hogy kereskedésemben a

karácsoni és ujévi ajándékoknak

minden kigondolható neme, u. m. a legujabb bőr-, fa-, porcellán-, china-üzüst-, üveg-, öntött vas-, britania-, aluminium-, acél-, nád-, bronz- cikkek a legkülönbözőbb tárgyakra feldolgozva; — továbbá mindenféle nagyságu szamoárok (thea-fűzők) és a legnagyobb választéku gyermekjátékok stb. kaphatók — s a t. cz. közönség megtekintésére kényelemmel elrendezve vannak.

Ajánlom egyszersmind ujonan berendezett

szép tükör-raktáramat.

Vidéki megrendeléseket, a cikkek határozott száma és neme megnevezése mellett elfogadok s a legpontosabban teljesítek.

A tán nem használható cikkeket bérmentesen visszafogadom, vagy mással bécserélem.

Kolozsvárt, dec. hóban, 1861.

CSAPÓ SÁNDOR.

(415)

Birtok eladás.

(1—3)

Alsó-Fejérmegyének Vajasad helységében egy 1000 vécás szántóból, 100 szekér szénát termő kaszálóból álló birtok, minden gazdasági épületekkel, úgy ahoz tartozó és az országútban fekvő vendéglővel együtt örök áron eladó.

Értekezhetni Székely-Kocsárdon lakó t. Fosztó Károly urral.

(414)

Torda közelében, Aranyos-Polyánban, a maros-vásárhelyi útvonal és az Aranyos vize mellett fekvő, köből épült 20 mázsás szeszgyár örök áron eladó.

Értekezhetni ott helyett lakó t. Liezkai Fekete János urral.

(408)

Ujonnan érkezett

(3—3)

karácsoni és ujévi ajándék-cikkek

urak és hölgyek számára, valamint mindennemű gyermekjátékok gazdag választékban kaphatók

Ormós és Csapó

fűszer-, nürnbergi és díszáru kereskedésükben M. Vásárhelyt.

Egyszersmind ajánlják R. Dittmár-féle moderateur és olvasó lámpáikat jutányos gyári áron, ugyanazokhoz külön üvegcsovek és golyók is találhatók; mint szintén konyhabeli vas edények, valamint más konyhakészletek is a legjutányosabb szabott árak mellett.

(399)

Elveszett tárgyak.

(3—3)

Folyó évi december 8-ikán M. Toháttól Ludasig az országuton eiveszett: egy hamuszín hárszuszal varrott Szakk, melyben a következő tárgyak voltak:

- 1) Kétsor jóféle gyöngy, mely közé 12 kis régi boglár volt fűzve; a sor végén egy nagy filigrain munkájú hollyagos boglár, nagyoeska jóféle gyönggyel.
- 2) Egy kis loupe, két ezüst gyűszű.
- 3) Kétszál vékonydróba fűzve 38 briliánt, külön-külön befoglalva.
- 4) Egy drb. 100 ftos bankjegy. Egy kettős császári arany, egy félsoveraindor, egy kozor arany, 15 vagy 17 drb. régiféle ezüst-húszas, ezüst 6 krosok, kettős pecest nyomó, szem-üvegek s egyéb apróságok.
- 5) Több levél sírományok; a levelek egyike a frauendorfi ujság szerkesztőjének Fürstnel Eugen-nek volt czimezve, benne 10 forint.

Ezeket kívül voltak még benne: több apró tárgyak.

Mindazok, kik a fenn nevezett tárgyakra akár együttesen, akár külön-külön rá-akadnának; vagy azokról valami értesítést tudnának adni: Szívesen kéretnek tudósításaikat ide Kolozsvárra belső közép-utca 524-ik szám, Bárd Bánffy Dánielnéhez intézni, hol illő jutalomban fognak részesítettetni.

STEIN JÁNOS könyvtárusnál Kolozsvárt kapható: ORSZÁGOS KÉPES NAPTÁR 1862-dik évre.

Szerkeszti: Girókuti P. Ferencz. Ára 1 frt 50 kr.

Képek Magyarország történetéből.

Készíté: GEIGER P. N. JÁNOS, a képző művészetek es. k. bécsi akadémiájánál tanár. Tervezte és magyarázta Dr. Wenzel Gusztáv, pesti egyetemi tanár s a magyar tudom. akademia rendes tagja. Ára díszesen kötve 18 forint.